

Co je to tón a jak ho poznáme?

základem hudby je **ZVUK**.. Zvukem nazýváme všechno, co slyšíme. Vzniká chvěním různých těles, kapalin a plynů.

Rozdělení zvuků:

nehudební = veškeré hluky, šramoty atd., vznikají nepravidelným chvěním těles

hudební = tóny, vznikají pravidelným chvěním těles

Každý zvuk, který považujeme za tón (=hudební zvuk), musí mít **4 základní vlastnosti**:

VÝŠKA – závisí na tom, kolik kmitů udělá těleso za vteřinu. Čím více kmitů, tím vzniká vyšší tón. Jednotkou pro měření kmitočtu je Hertz (1Hz). V notách zaznamenáváme pomocí **not**.

SÍLA – se řídí podle toho, do jaké šíře se těleso rozechvívá, tato šíře se nazývá rozkmit tělesa (amplituda). Jednotkou pro měření rozkmitu tělesa – hluku, který vydává, je 1dB (decibel). V notách sílu tónu zaznamenáváme pomocí **dynamiky**

DĚLKA – závisí na tom, jak dlouho se těleso chvěje. V notách zaznamenáváme délku tónu pomocí **rytmu**.

BARVA – je dána druhem hudebního nástroje. V notách jsou vyznačeny **zkratky nástrojů**

Něco navíc:

když hraje víc nástrojů společně, musí být naladěny stejně. Proto se ustanovilo, že orchestr se ladí na tónu a^1 = komorní „a“ (=440Hz). Toto komorní „a“ v orchestru určuje hoboj. Důvod? Hoboj je nástroj, který se těžko přiladuje k ostatním – strojky mají vyrobené na určitou výšku. Pokud v orchestru hraje ještě klavír, ladí se celý orchestr samozřejmě podle klavíru.

Tónová soustava

Tónová soustava obsahuje celkem 9 oktáv:

nejvyšší tóny:	pětičárkovaná oktáva	$c^5 d^5 e^5 f^5 g^5 a^5 h^5$
	čtyřčárkovaná oktáva	$c^4 d^4 e^4 f^4 g^4 a^4 h^4$
	tříčárkovaná oktáva	$c^3 d^3 e^3 f^3 g^3 a^3 h^3$
	dvoučárkovaná oktáva	$c^2 d^2 e^2 f^2 g^2 a^2 h^2$
střední tóny:	jednočárkovaná oktáva	$c^1 d^1 e^1 f^1 g^1 a^1 h^1$
	malá oktáva	c d e f g a h
	velká oktáva	C D E F G A H
	kontra oktáva	$C_1 D_1 E_1 F_1 G_1 A_1 H_1$
nejhlubší tóny:	subkontra oktáva	$C_2 D_2 E_2 F_2 G_2 A_2 H_2$

Všechny tóny v hudbě jsou přehledně uspořádány podle svých výšek do **TÓNOVÉ SOUSTAVY**

Základem naší soustavy je 7 tónů, které se neustále opakují.

c d e f g a h

Aby byla tónová soustava přehledná, dělíme ji na úseky vymezené vždy dvěma tóny stejného názvu. Těmto úsekům říkáme **oktáva**. Tóny v každé oktávě se jmenují stejně, rozdíl je v tom, zda jsou použita malá nebo velká písmena a jaké mají číselné označení.

Tip pro Vás!

Každý hudební nástroj má určitý tónový rozsah. Žádný hudební nástroj neumí zahrát kompletně celou tónovou soustavu. Vyznačte si ve výše uvedené tabulce, jaký tónový rozsah má Váš nástroj.

hudebnílekce

Zápis not – notová osnova, klíče

K zapisování tónů používáme noty. Části noty jsou **hlavička**, **nožička**, **praporek**, **trámec**. Délku noty označujeme jejím tvarem (více v kapitole o délkách not), výška noty záleží na tom, kde leží hlavička noty. K zápisu not používáme **NOTOVOU OSNOVU**. Má celkem 5 linek a 4 mezery. Dle potřeby zapisujeme noty také na **pomocné linky** nad nebo pod notovou osnovu. Linky i mezery se vždy počítají zdola. Např. řekneme-li, že nota leží ve 4. mezeře, tak myslíme 4. mezeru odspoda.

F G A H c d e f g a h c¹ d¹ e¹ f¹ g¹ a¹ h¹ c² d² e² f² g² a² h² c³

Abychom mohli notu v notové osnově správně určit, je zapotřebí použít na začátku osnovy **KLÍČ**. Podle klíče a noty, kterou klíč určuje, se řídí umístění a pojmenování ostatních not tónové řady.

K zapsání not používáme tyto 4 klíče:

G klíč houslový, jehož začátek na druhé lince určuje polohu noty g1

F klíč basový, jehož začátek na čtvrté lince určuje polohu noty f

C klíč altový, jehož střed na třetí lince určuje polohu noty c1

C klíč tenorový, jehož střed na čtvrté lince určuje polohu noty c1

Zjistěte, v jakém klíči hraje Váš hudební nástroj. Budete vědět, který klíč je pro vás nejdůležitější.